

TEACHER'S PROFESSIONAL CULTURE

CULTURA PROFESIONALĂ A ÎNVĂȚĂTORULUI

Silvia GOLUBIȚCHI, PhD, Associate Professor,
“Ton Creanga” State Pedagogical University of Chisinau
ORCID ID: 0000-0002-3650-0141

CZU: 371.12+371.15

DOI: 10.46727/c.27-28-09-2024.p235-239

Abstract. *The professional culture of a teacher integrates pedagogical expertise, subject knowledge, but also skills such as communication, empathy and adaptability to the needs of students and the educational community. The postmodern teacher must quickly adapt to changes in society, collaborate effectively and use information technologies, based on a solid theoretical foundation. The teacher's professional culture, influenced by national and regional culture, includes attitudes, values and practices that define educational activity, and emotional culture includes aspects such as self-image, motivation and emotion management. The development of professional identity and competence is supported by professional culture, which promotes ethical standards, adapting to innovations and improving interpersonal relationships. This contributes to increasing the prestige of the profession and encourages continuous learning.*

Keywords: *teacher's professional culture, professionalization, pedagogical competence.*

Orice profesiune didactică derivă dintr-o pregătire prin studii, în care se acumulează o *cultură profesională* specifică, însoțită de competențe pedagogice adecvate. Astfel, atât formarea inițială, cât și cea continuă sunt esențiale pentru îmbunătățirea culturii profesionale, inclusiv a celor generale, filosofice, de specialitate și psihopedagogice. O acumulare variată de competențe face ca pregătirea culturală a unui cadru didactic să fie mai valoroasă.

Evoluția formării profesorilor reflectă următoarele tendințe. O primă tendință se referă la ideea că formarea inițială nu reprezintă un final, ci mai degrabă un prim pas în învățarea profesiei, o etapă în care se pun bazele dezvoltării profesionale continue. Astfel, formarea continuă devine esențială pentru a răspunde provocărilor educației moderne.

Cultura profesională se referă la totalitatea cunoștințelor, abilităților, valorilor și normelor pe care o persoană le obține în cadrul unei profesii. Aceasta include atât competențele tehnice și teoretice necesare pentru a reuși, cât și dimensiunile etice, sociale și comportamentale care influențează atitudinile și relațiile profesionale.

În domeniul educațional, *cultura profesională a unui cadru didactic* integrează expertiza pedagogică, cunoașterea disciplinelor, dar și abilități precum comunicarea, empatia și adaptabilitatea la nevoile elevilor și ale comunității educaționale.

VI. Pâslaru afirmă în *Dicționar de educație literar-artistică* că *cultura pedagogică* include sfera valorilor date – idei, concepte, principii, teorii, paradigme, scopuri și obiective, criterii, clasificări, materii de învățământ, strategii, metodologii (metode-procedee/ tehnici-forme-mijloace); curricula, programe analitice, manuale, ghiduri, etc., și sfera valorilor *in actu* – obiective operaționale, materii pentru instruire și educație, exerciții, procedee/ tehnici, forme, mijloace (tabele, scheme, desene etc.); situații de învățare și educative; proiecte didactice și programe analitice, portofolii, etc. – elaborate/ create pentru/ în procesul actului instructiv-educativ de către primul subiect al educației – educatorul, învățătorul, profesorul, profesorul formator [5, p. 131].

Sintetizând definițiile privind cultura profesională a cadrului didactic, putem evidenția următoarele caracteristici esențiale: cunoștințele teoretice, spiritualitatea și valorile pe care le

promovează, profesionalismul demonstrat, atitudinea pozitivă față de activitatea profesională, precum și stilul de lucru adoptat.

Pentru M. Roldão, profesionalitatea învățătorilor este strâns legată de schimbările sociale și instituționale care caracterizează contemporaneitatea. Aceste schimbări implică procese complexe și inevitabile de reorientare a modului în care se generează și se construiesc cunoștințele profesionale. Deși provocatoare, aceste transformări sunt esențiale pentru îmbunătățirea calității și validarea profesiei de învățător, la toate nivelurile de performanță. Ele facilitează adaptarea la cerințele și nevoile educaționale actuale și viitoare, asigurând astfel relevanța și eficiența activității didactice [7].

Activitatea nu se rezumă doar la îndeplinirea unor sarcini; ea implică și un proces de învățare din experiențele trăite, precum și descoperirea propriilor abilități. Această abordare sugerează că activitatea profesională este strâns legată de dezvoltarea competențelor individuale.

Învățătorul de astăzi trebuie să fie capabil să se adapteze rapid la schimbările din lumea modernă, să colaboreze eficient, să utilizeze tehnologiile informaționale și să bazeze activitatea pe o fundație teoretică și conceptuală. Cultura pedagogică a profesorului modern este îmbogățită cu abilități care susțin utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicare (TIC) în gestionarea diverselor tipuri de activități.

Cultura profesorului este un fel de subcultură, care este influențată de cultura națională tradițională și de macrocultura regională, precum și de propria sa cultură profesională. Conținutul culturii profesionale a învățătorului se referă la atitudinile, valorile, credințele, opiniile și modurile în care profesorii își desfășoară activitatea în cadrul instituțiilor de învățământ. Aceasta include valorile, credințele, obiceiurile și practicile comune ale grupurilor de profesori, vizibile în relațiile dintre ei. Pe de altă parte, profesionalitatea se referă la specificul activității didactice, adică la comportamentele, cunoștințele, aptitudinile, atitudinile și valorile care le definesc.

Ca entitate a culturii profesionale, subscriem și cultura emoțională, ca și componentă psihopedagogică a profesionalismului pedagogic, ca element cu rol de activare a funcționalității întregii personalități a cadrului didactic. Formarea culturii emoționale a cadrelor didactice se concentrează pe aspecte precum imaginea de sine, motivația, cunoștințele, gestionarea și comunicarea, toate dezvoltate pe dimensiunile intrapersonală și relațională.

Se observă că trăsăturile de personalitate sunt componente ale competențelor emoționale, recunoscute de cercetători ca fiind esențiale pentru o comunicare interumană de calitate. M. Cojocaru-Borozan subliniază importanța dezvoltării competențelor emoționale specifice pentru viitorii profesori, cum ar fi rezistența și toleranța la frustrare și stres, care se manifestă în situații critice prin reacții emoționale și mecanisme de autoapărare [1, p. 43].

Din aceste considerente, o dezvoltare profundă a laturii afective a învățătorului se reflectă în competențele emoționale, care includ abilitatea de a comunica emoții într-un mod expresiv și original, de a se autocontrola și de a direcționa energia afectivă pentru a rezolva problemele. Astfel, mecanismele prin care se manifestă cultura emoțională devin parte integrantă a stilului profesional al învățătorilor, chiar și în fața situațiilor educaționale imprevizibile.

Din aceste opinii, dezvoltarea maximă a personalității învățătorilor sub raport afectiv se exprimă în calitatea competențelor emoționale: de comunicare expresivă și originală a trăirilor emoționale, de autocontrol și canalizare eficientă a energiei afective spre rezolvarea problemelor. În aceste condiții mecanismele exprimării culturii emoționale se stabilizează în stilul profesional al cadrelor didactice, indiferent de imprevizibilitatea situațiilor educaționale.

Elementele culturii profesionale circumscriu următoarele aspecte:

Dezvoltarea identității profesionale: Cultura profesională ajută la conturarea și întărirea identității profesionale, oferind un set de valori, principii și norme care ghidează comportamentul și deciziile într-un cadru profesional.

Creșterea competenței și a performanței: Prin cultura profesională, indivizii dobândesc și își perfecționează cunoștințele, abilitățile și competențele necesare pentru a-și desfășura activitatea cu succes. Aceasta duce la o performanță superioară și la rezultate mai bune în munca profesională.

Promovarea standardelor etice: Cultura profesională stabilește coduri de conduită și principii etice care asigură o practică corectă și responsabilă. Acestea sunt esențiale pentru menținerea încrederii publicului în profesie și pentru protejarea drepturilor și intereselor beneficiarilor.

Adaptarea la schimbări și inovații: O cultură profesională solidă promovează formarea continuă și deschiderea către schimbări și inovații, ajutând profesioniștii să se adapteze noilor cerințe, tehnologii și provocări din domeniul lor.

Îmbunătățirea relațiilor interpersonale: Cultura profesională oferă un cadru pentru dezvoltarea competențelor sociale și emoționale, cum ar fi colaborarea, comunicarea eficientă și gestionarea conflictelor. Acest lucru contribuie la crearea unui mediu de lucru armonios și la îmbunătățirea relațiilor dintre colegi, beneficiari și comunitatea profesională.

Creșterea prestigiului și credibilității profesionale: O cultură profesională bine dezvoltată contribuie la construirea unui prestigiu solid pentru individ și pentru profesie în ansamblu. Profesioniștii care respectă standardele culturii profesionale sunt percepuți ca fiind mai competenți, demni de încredere și respectați.

Stimularea învățării și perfecționării continue: Cultura profesională promovează dorința de auto-dezvoltare și de formare continuă, asigurând astfel evoluția profesională a individului și menținerea competenței pe termen lung [Apud 4].

Așadar, inițiativele de dezvoltare profesională sunt întreprinse cu scopul de a aduce beneficii învățătorilor, unui grup sau școlii. Ele contribuie la calitatea educației în clasă și în sistemul școlar. Dezvoltarea profesională este menită să-i determine pe învățători să stăpânească cunoștințele procedurale și tot mai multe activități de dezvoltare profesională urmăresc să-i aducă pe aceștia să devină conștienți de practicile lor, de cunoștințele care influențează luarea deciziilor pe baza problemelor pe care le întâmpină.

Dezvoltarea profesională este în general văzută ca o condiție pentru introducerea unor schimbări în mediul școlar. Amploarea acestor schimbări generează o modernizare a sistemelor, precum și a conținutului și metodelor de management, competitivitatea ca factor determinant al calității, echitate (educație de calitate pentru toți), implementarea predării și învățării active (reconsiderarea fundamentelor pe care se bazează predarea și învățarea).

Încurajarea motivației profesorului pentru autoperfecționare, creșterea nivelului de competențe profesionale și implementarea unor metode, procedee și tehnici speciale de achiziționare a noilor cunoștințe, precum și aplicarea practică a abilităților nou dobândite, sunt esențiale.

A. Dragu subliniază că succesul în profesia didactică nu se rezumă doar la cunoștințe, ci include și trăsături fundamentale ale personalității profesorului. Acestea includ inteligența, simțul măsurii și principialitatea, toate esențiale pentru a aborda complexitatea profesiei didactice [3].

De asemenea, multitudinea sentimentelor și atitudinea față de problemele sociale sunt importante, oferind profesorului capacitatea de a empatiza cu elevii și de a-i motiva. Stăpânirea de sine, perseverența și modestia contribuie la un climat educațional pozitiv. Afectivitatea și o paletă variată de emoții sunt importante pentru a construi relații de încredere cu elevii, iar receptivitatea față de problemele lor personale ajută la crearea unui mediu de învățare incluziv.

În centrul acestei configurații se află optimismul pedagogic, o trăsătură esențială care nu doar că îmbunătățește experiența educațională, ci și inspiră elevii să aspire la excelență. Astfel, învățătorul devine nu doar un educator, ci și un model de competență profesională, capabil să influențeze pozitiv dezvoltarea elevilor.

Competența profesională este un concept multidimensional și cuprinde mai multe componente esențiale care asigură performanța în procesul educațional. Printre acestea se numără [2]:

Competențele cognitive (teoretice) – se referă la cunoștințele și debriefarea conceptelor, principiilor și metodelor specifice domeniului de activitate. În cazul cadrelor didactice, acestea includ cunoștințele disciplinare și pedagogice.

Competențele practice (abilități tehnice) – includ abilitățile de aplicare a cunoștințelor teoretice în practică, capacitatea de a realiza sarcini specifice, de a folosi echipamente, metode și tehnici adecvate pentru a rezolva probleme concrete.

Competențele sociale și emoționale – implică abilitățile de a colabora eficient cu colegii, elevii, părinții și comunitatea. Aceasta include comunicarea, lucrul în echipă, empatia și gestionarea conflictelor.

Competențele etice și morale – reflectă valorile și normele profesionale, cum ar fi integritatea, responsabilitatea, respectul pentru colegi și beneficiarii muncii (elevi în cazul învățătorilor), precum și aderarea la codul deontologic al profesiei.

Competențele de autogestionare – vizează abilitățile de gestionare a timpului, organizare, autodisciplină, dar și capacitatea de a se adapta la schimbări și de a învăța continuu.

Competențele reflexive – presupun abilitatea de a analiza și evalua propriile practici profesionale, de a identifica punctele slabe și de a dezvolta strategii de îmbunătățire personală și profesională continuă.

Etapele dezvoltării profesionale a cadrului didactic sunt următoarele [7]:

Etapă pregătitoare: Această etapă implică procesul de alegere a profesiei pedagogice, în care persoana reflectează asupra motivațiilor și aspirațiilor sale legate de cariera didactică.

Etapă formării inițiale: În această perioadă, desfășurată în cadrul instituțiilor de învățământ superior, se dezvoltă calitățile profesionale fundamentale ale cadrului didactic, incluzând competențe pedagogice, metodologice și de specialitate.

Etapă integrării social-profesionale: Această etapă variază în funcție de diferiți factori și este importantă pentru dezvoltarea potențialului pedagogic al tânărului cadru didactic. Integrarea în mediul educațional și adaptarea la cerințele profesiei sunt esențiale pentru succesul său profesional.

Conform opiniilor specialiștilor români care dezvoltă standardele profesionale, L. Gliga subliniază complexitatea unui standard profesional, care include diverse componente ale profesiei de cadru didactic.

Standardele de competență profesională pentru cadrele didactice din învățământul general din Republica Moldova se axează pe următoarele aspecte: valorificarea dimensiunii europene în educație și în formarea profesională continuă a cadrelor didactice; alinierea dezvoltării profesionale la cerințele pieței muncii și la pedagogia centrată pe elev; stimularea cadrelor didactice pentru învățare pe tot parcursul vieții; creșterea responsabilității fiecărui cadru didactic în ceea ce privește succesul carierei lor; promovarea transparenței și recunoașterea competențelor și calificărilor [Apud 6].

Prin implementarea acestor standarde, se va asigura: dezvoltarea unui sistem educațional axat pe performanță și meritocrație; promovarea educației incluzive și a principiilor unei școli prietenoase cu copiii; crearea unui mediu deschis și sigur pentru învățare și comunicare didactică; sporirea atractivității învățării; încurajarea activismului civic; dezvoltarea competențelor digitale și integrarea conținuturilor educaționale digitale; întărirea coeziunii sociale între toți actorii din sistemul educațional.

Competențele unui învățător sunt esențiale pentru întreaga sa activitate educativă. Aceste competențe se pot descrie prin activitățile pe care trebuie să le desfășoare, performanțele așteptate și criteriile de evaluare a activității sale. Pe lângă acestea, există și competențe legate de arta predării și de trăsăturile personale ale profesorului, care nu pot fi întotdeauna măsurate, dar care contribuie la autenticitatea și adaptabilitatea educației.

Aceste aspecte sunt importante pentru succesul și eficiența profesională, iar dezvoltarea lor continuă este vitală pentru menținerea unui nivel ridicat de performanță. Cultura profesională joacă un rol fundamental în acest context, având mai multe implicații importante.

În concluzie, cultura profesională a unui profesor este considerată o combinație a culturii generale a unui profesor și a abilităților profesionale în toate sferile activității pedagogice: educație, mentorat, etică și estetică, aspecte economice, sociologice, de management și altele, precum și implementare profesională practică a tehnologiilor pedagogice moderne, inclusiv a tehnologiilor

informaționale și comunicative. Cultura profesională nu doar că ghidează comportamentul și activitatea profesională, ci și contribuie semnificativ la dezvoltarea continuă, etică și eficientă a unui individ în cadrul profesiei sale.

Bibliografie:

1. COJOCARU-BOROZAN, M. *Tehnologia dezvoltării culturii emoționale*. Chișinău, Tipografia UPS „I. Creangă”, 240 p. 2012, ISBN 978 9975-46-126-9.
2. COJOCARU, V. Gh.; COJOCARU, V. *Formarea cadrelor didactice din perspectiva profesionalizării carierei didactice: semnificații și implicații actuale*. Chișinău: UPSC, 2020. 216 p. ISBN 978-9975-46-455-0.
3. DRAGU, A. *Structura personalității profesorului*. București: Didactică și Pedagogică, 1996. 285 p. ISBN 973-30-4419-9.
4. GLIGA, L. (coord.). *Standarde profesionale pentru profesia didactică*. Sibiu: Polsib SA, MEC, 2002, 126 p.
2. PÂSLARU, VI. *Dicționar de educație literar-artistică*. București: Universitară. 2024. 352 p. ISBN 978-606-28-1800-5.
3. *Standarde de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general*. Chișinău 2018. https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_cadre_didactice.pdf
4. ROLDÃO M do CN. *Profissionalidade docente em análise - especificidades dos ensinios superior e não superior*. Nuances. 2005, 12(13), pp.105-26.